Raadhuisplein 1
7811 AP Emmen
t. 14 0591
f. 0591 377602

Postbus 30001
7800 RA Emmen
e. gemeente@emmen.nl
i. gemeente.emmen.nl

Gemeente Emmen

Aan de raad van de gemeente Emmen

team
Beleid en ontwikkeling sociaal domein

ons kenmerk	zaaknummer	bijlage	behandeld door
287241-2026:266994	287241-2026	1	A. Zuidema
datum	**telefoon**	**fax**	**e-mail**
2 oktober 2026	14 0591		gemeente@emmen.nl

onderwerp
Uitvoering Doorstroompunt en leerplicht schooljaar 2024-2025

Geachte leden van de raad,

Hierbij bieden wij u ter informatie het jaarverslag van Leerplicht en Doorstroompunt in de vorm van een factsheet aan. In de factsheet worden de resultaten over de uitvoering van de leerplicht- en Doorstroompunt-taak door Menso over het schooljaar 2024-2025 weergegeven. Menso voert de Doorstroompunt-taak ook uit voor de gemeentes Borger-Odoorn en Coevorden.

Op grond van de Leerplichtwet brengen wij aan u verslag uit over het beleid en de resultaten. Hoewel een jaarverslag vanuit de Doorstroompunt-regelgeving niet verplicht is, zijn ook deze resultaten meegenomen in de factsheet. Leerplicht, Doorstroompunt en de Participatiewet worden door Menso al lange tijd in samenhang opgepakt, zodat er een preventieve en sluitende aanpak kan worden gerealiseerd voor kinderen, jongeren en (jong)volwassenen. Hiermee loopt de uitvoering voor op de wijzigingen die in de nieuwe Wet van School naar Duurzaam Werk zijn opgenomen. Deze is in werking getreden per 1 januari 2026 en zult u vanaf volgend jaar terugzien in het jaarverslag.

Leerplicht en Doorstroompunt kennen hun eigen aandachtsgebied, namelijk:

- De uitvoering van de leerplicht, en daarmee het verslag over leerplicht, gaat over de gemeente Emmen.
- Het verslag over het Doorstroompunt betreft de regio Zuidoost-Drenthe: Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen. Hiervoor is Emmen de contactgemeente. Het betreft de activiteiten om voortijdig schoolverlaten (VSV) tegen te gaan en jongeren terug te leiden naar school en/of werk.

De factsheet bevat een overzicht van de cijfers van onder andere schoolverzuim, vrijstelling van de inschrijvingsplicht, de ontwikkeling van het percentage voortijdig schoolverlaters in de regio en de effecten van interventies na verzuimmeldingen en/of voortijdige schooluitval.

Leerplicht
De Leerplichtwet geeft het college taken en bevoegdheden die gaan over de leerplicht, de kwalificatieplicht en het schoolverzuim. Het toezicht en de naleving van die wet is opgedragen aan door het college aangewezen leerplichtambtenaren. Leerplicht gaat over schoolaanwezigheid en geldt voor

kinderen en jongeren van 5 tot en met 16 jaar. Kwalificatieplicht gaat over het behalen van een startkwalificatie en geldt voor de leeftijd van 16 tot 18 jaar. Een startkwalificatie is minimaal een Havo- of een Mbo niveau 2-diploma. Leerplichtambtenaren werken eraan om schooluitval te voorkomen en ondernemen actie daar waar er sprake is van (zorgwekkend) verzuim of (dreigende) schooluitval. Hierin werken zij samen met het onderwijs, die schoolafwezigheid signaleert en registreert.

Er zijn drie soorten verzuim: absoluut, relatief en luxe. Absoluut verzuim gaat over kinderen en jongeren die leer- of kwalificatieplichtig zijn en voor een kortere of langere tijd niet op een school staan ingeschreven. Wanneer een leerling wel staat ingeschreven op een school, maar zonder geldige reden afwezig is tijdens les- of praktijktijd, is er sprake van relatief verzuim. Er wordt dan ook wel gesproken van ongeoorloofd verzuim. Luxeverzuim is, wanneer een leerling zonder toegekend verlof buiten de schoolvakanties om afwezig was in verband met een vakantie.

In geval van verzuim kan uiteindelijk handhavend worden opgetreden. Dit nadat ouders en leerlingen zijn geïnformeerd en samen is onderzocht of er oplossingen zijn voor de eventueel achterliggende problemen. Uiteindelijk kan de leerplichtambtenaar een proces-verbaal voor het openbaar miniserie opmaken. Dit is wanneer de ambtenaar inschat, dat de ouders niets of niet genoeg doen om het verzuim te stoppen. Soms wordt Halt ingezet, die strafbaar gedrag onder jongeren aanpakt.

Van de in totaal 14.098 leerplichtige leerlingen in schooljaar 2024-2025 hebben er 68 een proces-verbaal gekregen. Dit zijn minder proces-verbalen, dan in het voorgaande schooljaar. Scholen melden wel meer ongeoorloofd verzuim, maar in de meeste gevallen worden deze meldingen preventief opgelost. Dit is ook waar we met elkaar naartoe willen: zorgen dat schooluitval wordt voorkomen. Soms is er sprake van een persoonlijke situatie die meeweegt of wordt gebruik gemaakt van de inzet van Halt.

148 kinderen of jongeren staan niet ingeschreven bij een school. In de meeste gevallen hebben zij een vrijstelling. Voor een klein deel waren dit AZC-jongeren die korte tijd op een wachtlijst stonden, voordat ze deel konden nemen aan nieuwkomersonderwijs.

Sommige kinderen of jongeren hebben een vrijstelling op grond van een wettelijke uitzondering: artikel 5 onder a, 5 onder b, 5 onder c of 15. Ouders moeten hiervoor een kennisgeving sturen. Wanneer de vrijstelling ontstaat of wordt verleend hoeven kinderen of jongeren niet naar school. De gronden waarop een vrijstelling ontstaat of wordt verleend zijn:

- vanwege lichamelijke of psychische gronden (5 onder a),
- vanwege overwegende bedenkingen tegen de richting van alle binnen redelijke afstand beschikbare scholen (richtingsbezwaren) (5 onder b),
- omdat de leerling buiten Nederland onderwijs volgt (5 onder c) of
- omdat de leerling op een andere manier voldoende onderwijs geniet (artikel 15).

Wanneer aan deze gronden wordt voldaan, ontstaat er een vrijstelling of moet er een vrijstelling wordt verleend. Dit is een taak van de leerplichtambtenaar. Vrijstellingen worden per schooljaar verleend of verlengd. In schooljaar 2024-2025 waren er 163 vrijstellingen.

Op 21 april 2026 heeft de Hoge Raad een arrest gewezen, waarin de toetsing van vrijstellingsaanvragen voor de leerplicht wegens richtingsbezwaren is aangescherpt. Het gaat om de vrijstellingen zoals geregeld in artikel 5 onder b van de Leerplichtwet. In de kern wordt het voor ouders moeilijker om een geslaagd beroep op zo'n vrijstelling te doen. De Hoge Raad stelt dat een beroep op vrijstelling op basis van artikel 5 onder b alleen nog kan slagen als:

- Het onderwijs op alle openbare scholen binnen redelijke afstand niet objectief, kritisch en pluralistisch is, of
- Er geen openbare school binnen redelijke afstand beschikbaar is.

Omdat openbaar onderwijs in de praktijk vrijwel altijd aan deze eisen voldoet, zal een vrijstelling nog maar zeer zelden worden toegekend. Dit leidt tot een gewijzigde werkwijze. We trekken hierbij samen op met de omliggende gemeenten Borger- Odoorn en Coevorden. Er wordt gewerkt met een zorgvuldige overgangsaanpak, waarbij het recht op onderwijs en maatwerk centraal staan. Vanuit de ingediende

kennisgevingen is contact gezocht met de ouders/verzorgers. Waar nodig wordt samengewerkt met de samenwerkingsverbanden voor het primair en voortgezet onderwijs om te komen tot een passende onderwijsplek. De landelijke ontwikkelingen worden gevolgd. In de komende jaarverslagen (met name die van schooljaar 2026-2027 en verder) zal hier ook aandacht voor zijn.

Doorstroompunt
Vanaf 18 jaar vallen jongeren onder de Doorstroompunt-regeling. Er is dan geen sprake meer van een verplichting tot onderwijs en het behalen van een startkwalificatie; begeleiding gebeurt op basis van vrijwilligheid. Vanuit het Doorstroompunt wordt gewerkt aan het jongeren laten behalen van een startkwalificatie en het begeleiden van (kwetsbare) jongeren naar een duurzame werkplek. Jongeren die zijn uitgevallen uit het onderwijs, worden weer teruggeleid naar school en/of doorgeleid naar werk of een combinatie van die twee. Daar waar jongeren nog niet minimaal een Havo- of Mbo niveau 2-diploma hebben, spreken we van voortijdig schoolverlaten (VSV).

Waar in schooljaar 2023-2024 het VSV-percentage licht is gedaald, is het in schooljaar 2024-2025 licht gestegen. Er is een stijging van voortijdig schooluitval bij Entree-studenten (Mbo niveau 1). Entree is een drempelloze instroom, studenten die in willen stromen worden niet afgewezen. Echter, de problematiek (rondom taal, thuissituatie, financiële zaken en/of problemen van psychische aard) bij deze groep is hoog, waardoor school op dat moment niet altijd passend is. Hierdoor valt een deel uit.

Bij Mbo niveau 2 is het aantal uitvallers gedaald, in vergelijking met afgelopen schooljaar. De preventieve inzet, die wordt gepleegd, heeft hier wellicht aan bijgedragen. Er wordt vanaf dag één (van de schoolgang) effectief gemonitord en er zijn preventieve gesprekken met studenten en/of hun ouders of verzorgers. Ook is er extra aandacht voor de kwetsbare overstappers (vanuit het voortgezet onderwijs of een andere Mbo-opleiding).

Het algemene beeld is vergelijkbaar met afgelopen schooljaar. Persoonlijke problemen bij jongeren zijn in grote mate aanwezig bij de groep verzuimers/uitvallers (maar zijn nu steeds meer in beeld voordat er sprake is van uitval). Ook is de arbeidsmarkt nog steeds gunstig, waardoor ook jongeren zonder een startkwalificatie wel aan het werk kunnen. Dit maakt de terugkeer naar school minder aantrekkelijk. Hier wordt aandacht aan besteed, omdat het op de korte termijn wel aantrekkelijk kan zijn om geld te verdienen (in plaats van een opleiding af te ronden), maar je op de langere termijn zonder diploma sneller op straat komt te staan, wanneer de arbeidsmarkt minder gunstig wordt.

Met de nieuwe wet Van School Naar Duurzaam Werk kan de groep jongeren met een risico op afstand tot de arbeidsmarkt betere ondersteuning krijgen bij de stap van school naar (duurzaam) werk:
Leerlingen en studenten krijgen aanvullende loopbaanbegeleiding tijdens het onderwijs en na diplomering.

- Jongeren kunnen nu tot 27 jaar begeleiding ontvangen van de doorstroompunten.
- Er wordt door partijen samengewerkt op basis van een gezamenlijk regionaal programma.

Hierdoor is de ondersteuning eerder, beter afgestemd en doorlopend. We zullen u hierover informeren in de komende jaarverslagen. Voor een volledig overzicht verwijzen wij naar de in de bijlage opgenomen factsheet. Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Emmen
de gemeentesecretaris

N.A. Plantinga

de burgemeester

H.F. van Oosterhout